

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniæ Agrippinæ, 1653

Art. I. Timoris Domini cum Tecto Domus analogia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

S E R M O XI.

TIMOR DOMINI

Quà Domus Tectum, Quà Fundamentum.

ARTICULUS I.

Timoris Domini

Cum Tecto Domus analogia.

DIVINI Spiritus, qui est primarius Domus Sapien-
tiæ Architectus, enunciatur: *Initium Sapien-
tiæ Timor Domini.* Ex quo sic ratiocinari lubet. & per Cano-
nes Architecturæ sacræ licet. Si *Initium*, aut *Principium* Sa-
pientiæ est Timor Domini: est igitur Fundamentum *Æ-
dificii* spiritualis. Siquidem per Sapientiã in divino Co-
dice non intelligitur virtus aliqua solitaria, inter inel-
lectuales una, cognita & celebrata à Philosopho, lib. vi.
Ethic. 9. sed virtutum omnium *σύνθεσις*, compositio, con-
ventusque: quæ est ipsissima Domus spiritualis defini-
tio. Quod si Timor est Fundamentum, quomodo po-
test esse Humilitas? quã ratione Fides? An, quot virtutes
tot sunt fundamenta? vbi ergo parietes? quæ tectum?
quæ fenestræ? quæ aulæ? quæ conclavia? Et sanè, non est
facile definire, an Timor Domini, totius *Ædificii* spiri-
tualis Fundamentum, an verò Tectum dici debeat. Sum-
enim quidam artis nostræ non imperiti, qui revera esse

Te-

Tectum opinentur : ad quod haud levibus inducuntur argumentis. Et imprimis, constat è Divinis paginis, quæ totam Architectandi sacram disciplinam haud paullò accuratius, quàm libri omnes Vitruvii profanam nobis repræsentant consummationem Sapientiæ esse Timorem Domini. Consummatio autem, sive ultima domus perfecto cum Tecto imponitur. Ecclesiastici 1. 16. *Initium Sapientiæ Timor Domini. At quale initium? In quo extrema perfectio: nam paullò post subdit: Plenitudo Sapientiæ est Timere DEUM: id est, perfectio, summum, conus, altitudo. Job xxiii. Ecce Timor Domini ipsa est Sapientiæ: quasi dicat, nucleus Sapientiæ est Timor Domini: id, quod in illa excellit, & est nobilissimum. Et Sapiens ipse in cathedra Ecclesiastes: Finem loquendi pariter audiamus: DEUM time, & mandata ejus observa. Hoc est enim omnis homo. Quo loco, ut notat D. Gregorius, lib. 4. Dialog. cap. 40. Salomon, velut extensa manu Concionator finem dictioni imponens, in unam sententiam, eamque brevissimam præceptiones omnes de virtutibus colligit, & Tectum quasi ædificio spirituali imponit, dicens, Finem loquendi, nimirum, finem sermonis, vel totius rei, perfectionem virtutum, sive consummationem (summam summarum, dicit alicubi Seneca) nostro proposito, ex Architectonica accommodatè; id, quod cetera regit, à quo Tectum, DEUM time: Hoc est enim omnis homo: id est, totus, integer, perfectus, consummatus: quasi dicat, in hoc consistit perfectio, seu consummatio hominis. Ob hanc causam, Beati dicuntur, qui timent Dominum: Beatitudo autem nemini advenire potest, nisi post impositum Ædificio Virtutum Tectum. Beatus homo, qui semper est pavidus, inquit Salomon Proverbior. xxviii. & Ecclesiasticus cap. xxv. Beatus homo, cui donatum est habere Timorem DEI. Qui tenet illum, cui adsimilabitur?*

labitur?

labitur? & cap. 34. *Timentis Dominum beata est anima eius.*
 Psalm. cxl. *Beatus vir, qui timet Dominum: id est, beatitudo*
 viri est Timor Domini. ergo Timor est consummatio,
 ergo, phrasi architectonica, Tectum.

HÆC robur accipiunt ex eo, quòd Timor dicatur su-
 perimponi, nempe, aliis ædificii partibus. Ecclesiastici
 xxv. *Timor Dei super omnia se superponit* Hoc si Architectus
 audiret, asseveraret profectò, Timorem in Virtutum æ-
 dificio Tectum esse. Græcè est, ὑπερβαλεν, id est, superat,
 vel excellit, nempe, ut tectum parietes. In eundem sen-
 sum dicitur, *Corona Sapientia Timor Domini*, Ecclesiastici.
 Quamobrem qui Timorem DEI habet, tanquam quia
 summitate domus consistit dicitur quolibet magno
 major. Iterum advoco Ecclesiasticum, qui cap. x. *Magnus*,
 inquit, *& iudex & potens est, & non est major illo, qui timet*
 DEUM. Alibi admirandus ad conspectum gigantes-
 illius formæ, quem exaltavit Sapientia exclamat, Eccle-
 siastici xxv. *Quàm magnus, qui invenit Sapientiam, & scientiam,*
sed non est super Timentem Dominum. Distinguitur
 Sapientia à Scientia, quod Scientia accipiat pro cog-
 nitione intelligibilium ac speculabilium, Scientia pro no-
 titia agibilium circa quæ versatur Prudentia, Magnus est
 autem & excellens, qui assequutus est divino munere
 eximiam præ ceteris Sapientiam ejusmodi, qua potest
 est alios docere, quæ de DEO divinisque sentienda sunt
 divinas Scripturas explicare, veritatisque hostes redar-
 guere. Magnus item, qui præ ceteris adeptus est Scien-
 tiam agendorum, ut & agnoscat, quid in singulis nego-
 tiis occurrentibus sibi sit agendum, & alios docere ve-
 leat, salutare consilium tradendo. Sed neuter attingit
 celsitudinem Timentis DEUM. Itaque Timens Domi-
 num est in altiori loco constitutus: nempe, in tecto do-
 matis.

QVOD

QVOD autē dicitur, *Initium Sapientiae Timor Domini*,
 sive, ut alii legunt, *Principium*; ut nonnulli, *Caput*; Græcè,
 ἄρχη. Hebraicè, ראשית, *reschith*, ne his videatur adversa-
 ri, significare potest, quod præcipuum est, ac primum
 tenet non tam ordinis, quàm dignitatis locum. Sic Ec-
 clesiastici xi. *initium* sumitur pro summo ac perfecto,
 dum dicitur: *Brevis in volatilibus est Apis, & initium dulco-
 ris habet fructus illius*: hoc est, summum perfectumque
 dulcorem: nempe, supremum apicem dulcedinis, seu
 principatum in dulcedine. Simili modo. Jacobi i. dicun-
 tur fideles *Initium creaturæ DEI*: *Voluntariè genuit nos,
 Verbo veritatis, ut simus INITIUM aliquod creaturæ ejus*: id est,
 ut eruditi Interpretes exponunt, primitiæ, fructus excel-
 lentissimus. Quomodo quidam (a) dictum putant: *Ini-
 tium Sapientiae*, hoc est, primitiæ, & interpretantur, pri-
 mum ac præcipuum fructum. S. Thomas (b) sanè, *Ini-
 tium Sapientiae* dixit esse *Timorem Domini*, id est, *pri-
 mum Sapientiae effectum*. In ea sententia videtur esse S. Am-
 brosius in psalmū cxviii. *cujus illud est argumentum*:
 quod cum Isaias Propheta cap. xi. enumerat Spiritus-
 sancti dona, ultimo, id est, altissimo loco, *Timorem* no-
 minat: *Requiescet, inquit, super eum Spiritus Domini: Spiritus
 Sapientiae, & intellectus: Spiritus consilii, & fortitudinis: Spiritus
 scientiae & pietatis, & replabit eum Spiritus Timoris Domini*.
 Eundem sensum indicat S. Nazianz. oratione xxviii.
 cum respondet obijcientibus sibi imperitiam, confiten-
 do, si quidem probent, se in schola Timoris Domini
 fuisse rudem, expertemque vixisse Timoris illius: quia
 hic *Timor*, ait, *Initium Sapientiae dicitur, immò, & Finis sermo-
 nis ab Ecclesiaste. Clemens quoque Alexandrinus in se-
 cundo Stromatum Timorem fundamento fidei post-*

Secunda pars.

A a

ponit

(a) Pineda Job 28. n. 5. (b) 2. 2. q. 19. art. 3. (c) S. Ambros. in psal.
 118. octon. 5.

ponit: *Fides*, inquit, *est prima ad salutem inclinatio*, postquam
Timor, *spes*, *pœnitentia*. *Timor* igitur, non tam Funda-
 mentum Domus Sapientiæ, quàm Tectum dici debet.

ARTICULUS II.

TIMOR DOMINI FUNDAMENTUM

Ædificii Spiritualis.

VERVM alii quàm plurimi sacræ Architecturæ Ma-
 gistri, mirabili consensu; immò illi ipsi, quos lau-
 davi, diversis librorum suorum locis, constantissimè ad-
 firmant, Domus Sapientiæ Fundamentum esse Timo-
 rem Domini. Hos ut nominem fideliter, observo.
 Quod Latinis est *Initium*, Græcis, ἀρχή, Hebræis *rescith*,
 trifariam exponi ab Interpretibus divini Codicis. I. ut
 significet primitias Sapientiæ: quod quicumque sapiens
 incipit, DEO Timorem, ut primum gratum quæ fructum
 soleat offerre. II. ut indicet, Timorem esse caput, et
 præcipuam Sapiëntiam: quem qui non habet, reverentiam
 nihil sapiat. III. ut idem sit, quod elementum, radix,
 fundamentum. Nomino igitur imprimis eos, qui In-
 tium Sapientiæ hoc tertio modo accipiunt, & ædificii
 spiritualis inchoationem & exordium dicunt esse à Deo
 Timore, veluti à Fundamento. Quæ est communis S.
 Patrum & sacrorum Interpretum explanatio. Imprimis
 verò S. Augustini libro secundo de Doctrina Christiana
 cap. VII. Clarissimè etiam S. Bernardus, tractatu de Do-
 ctina Spiritus-sancti cap. I. *Prima gratia est Timor Domini. Et*
Mox, Sine hac gratia prima gratiarum, quæ totius religionis ex-
ordium est, nullum bonum pullulare, vel manare potest. Exordium
 vocat.